

DOBŘÉ MRAVY A MORÁLKA V SOUVISLOSTI S ŽALOBAMI WRONGFUL LIFE A WRONGFUL BIRTH

JANA VOLKOVÁ

Katedra občanského práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno,
Česká Republika

Abstract in original language

Ve svém příspěvku se zabývám žalobami wrongful life a wrongful birth, u kterých se střetávají jak aspekty právní, tak morální. Základní otázkou, kterou musí soudy při rozhodování ve věcech wrongful life a wrongful birth vyřešit, je, zda může být dítě nebo lidský život považován za škodu, ze které by vyplýval nárok na její náhradu. V příspěvku se zamyslím nad tím, co by měli rodiče či postižené dítě žádat jako náhradu škody, a také nad tím, který z nároků by se mohl jevit v rozporu s dobrými mravy. Příspěvek se proto bude soustředit na vztah dobrých mravů, morálky a žalob wrongful life a birth.

Key words in original language

wrongful life, wrongful birth, náhrada škody, dobré mravy

Abstract

The primary focus of my contribution is relationship between good morals, ethics and wrongful life and wrongful birth cases. The conflict between legal issues of damage and philosophical /ethical /moral issues will be pointed out. The basic question in wrongful life and birth cases is, if the existence of a child can constitute a legally reparable loss and if a pure existence of a person could represent damage.

Key words

wrongful life, wrongful birth, damages, good morals

Náhrada škody je všeobecně vnímána jako oprávněný nárok osoby, které někým nebo něčím vznikla škoda. Narození dítěte je všeobecně vnímáno jako pozitivní událost. V případě spojení náhrady škody za narození dítěte se však veřejné mínění zcela změní a do náhrady škody vstoupí prvek morálky a také zcela odlišné názory společnosti na možnost umělého přerušování těhotenství, na zátěž při péči o postižené dítě, atd. Dojde ke střetu práva na straně jedné a dobrých mravů, etiky a náboženství na straně druhé.

A právě s touto otázkou souvisí náhrada škody v případech wrongful life a wrongful birth¹.

V zahraničí nejsou tyto žaloby žádnou novinkou. První z nich byla podána ve Spojených státech amerických ve 30. letech 20. století, a to v důsledku vadné sterilizace a následného narození dítěte. Vzhledem k tomu, že k rozvoji prenatální diagnostiky došlo masově teprve v posledních 20 letech, týkaly se původní žaloby ve většině případů narození zdravých dětí po chybném provedení sterilizace nebo interrupce². Žaloby wrongful life a wrongful birth řeší v současné době soudy na celém světě, a to jak v Evropě, Spojených státech amerických, Austrálii³, ale medializovány jsou případy např. i v Jihoafrické republice⁴. Velice rozsáhlá judikatura týkající se těchto případů existuje již v Německu a Rakousku⁵. V jednotlivých státech dochází k určitým modifikacím těchto žalob (např. wrongful conception, wrongful pregnancy), k odchýlkám, ale v rámci lepší uchopitelnosti problému je vhodné najít společné prvky a pojem žalob wrongful life a wrongful birth zobecnit.

V případě zjednodušeného pojetí lze za žaloby wrongful birth považovat ty, ve kterých rodiče žádají prostřednictvím soudního řízení náhradu škody, která jim vznikla v souvislosti s narozením dítěte v důsledku porušení povinnosti lékaře.

Podstatou žalob wrongful life je škoda způsobená postiženému dítěti narozením. Aktivně legitimovaným je dítě a žaluje buď své rodiče nebo lékařské zařízení. Podrobnějšímu popisu jednotlivých žalob se budu věnovat níže.

1. WRONGFUL BIRTH

Jak již bylo výše zmíněno, základem žalob wrongful birth je újma způsobená rodičům narozením dítěte, ke které došlo v důsledku porušení povinnosti lékaře. Aktivně legitimovaní k podání žaloby jsou rodiče dítěte. Pochybení lékaře lze rozdělit do dvou skupin. První spočívá v nečinnosti lékaře, tedy že neučinil to, k čemu měl povinnost. Konkrétně lékař

---

¹ Jak v České republice, tak v jiných neanglických zemích se používá označení žalob „wrongful life“ a „wrongful birth“, protože překlad a popis by byl zdlouhavý a český ekvivalent neexistuje.

² Volková, J. Ochrana slabší strany prostřednictvím žalob „wrongful life“ a „wrongful birth“?. In COFOLA 2010: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2010, s. 790.

³ např. Cattana v Melchior (2003) 199 ALR 131

⁴ např. Stewart v Botha (340/2007), dostupné z : <http://www.saflii.org/za/cases/ZASCA/2008/84.pdf>

⁵ např. rozsudek rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. 5. 1999, čj. 1 OB 91/99k

neinformoval rodiče o tom, že se plod dítěte nevyvíjí správně, lékař nepoužil běžné diagnostické metody v těhotenství, nevyvodil z dostupných informací, že je plod postižený, dále např. nesdělil matce, která onemocní zarděnkami, že tato skutečnost může mít vliv na zdraví dítěte (Gleitman v. Cosgrove)⁶. V této skupině případů rodiče dítě chtěli, ale tuto skutečnost by případně přehodnotili v případě, že by věděli, že se dítě narodí postižené. Tím, že rodiče o postižení nevěděli, nemohla žena podstoupit interrupci a svobodně se rozhodnout, zda chce postižené dítě vychovávat. Pochybení lékaře spočívající v nečinnosti souvisí pouze s případy, kde se dítě narodilo zdravotně či mentálně postižené a bylo to možné již během těhotenství rozpoznat.

Druhá skupina pochybení lékaře spočívá na rozdíl od první skupiny v jeho činnosti, která je ale stížena vadou. Lékař byl aktivní, např. prováděl operaci, ale provedl ji neodborně, přehlédl určité skutečnosti a na základě pochybení se narodilo dítě. Nejčastějším případem je vadně provedená interrupce či sterilizace⁷. Rodiče dítě nechtěli – nezávisle na tom, jestli bylo postižené či nikoli – a pochybením lékaře se dítě narodilo. Na rozdíl od první skupiny tedy není rozhodné, zda se dítě narodilo zdravé či postižené.

U žalob wrongful birth je možné zkoumat předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu tak, jak je upravuje české právo. Těmito předpoklady jsou porušení právní povinnosti, škoda, příčinná souvislost mezi škodou a protiprávním úkonem a případně také zavinění.

1.1 PORUŠENÍ PRÁVNÍ POVINNOSTI

Jak již bylo zmíněno výše, porušení povinnosti může spočívat jak v aktivitě, tak nečinnosti lékaře. Nejlépe prokazatelné jsou případy vadně provedeného zákroku, kdy se po nevhodně provedené sterilizaci či interrupci narodí dítě. Již horší možnost prokázání porušení povinnosti nastává v případech, kdy lékař špatně provede prenatální diagnostiku, ženu vadně informuje o jejím zdravotním stavu či vlivu dané nemoci na plod. V mnoha případech musí soudy posuzovat dvě protichůdná tvrzení a pouze usuzovat na to, které z nich je pravdivé.

V rámci porušení povinnosti lékaře je také možné zkoumat zavinění, které může mít formu nedbalosti – lékař např. nezkontroluje v průběhu operace,

---

⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu v New Jersey ze dne 6. 3. 1967, sp. zn. 49 N.J. 22 (1967) 227 A.2d 689, dostupné z: http://scholar.google.com/scholar_case?case=11699886038301392667&hl=en&as_sdt=2&as_vis=1&oi=scholarr

⁷ srov. Udale v Bloomsbury Area Health Authority [1983] 1 WLR 1098, Thake v Maurice (1985) 2 WLR 215, Emeh v Kensington and Chelsea and Westminster Area Health Authorities (1985) 2 WLR 233, rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 2. 2008, čj. 24 C 66/2001-97, rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2009, čj. 1 Co 192/2008-134, a další.

zda byl zákrok proveden správně, nebo si postižení nevšimne či z nepozornosti a nedostatku času matce určité informace nesdělí. Zavinění lékaře by mohlo mít formu úmyslu např. za situace, že je lékař silně nábožensky založený a nesouhlasí s potraty a vědomě zamlčí určité skutečnosti, aby potratu zabránil.

1.2 ŠKODA

Pojem škody v rámci žalob wrongful birth je velice diskutovaný a jeho základem je stanovit, zda škoda skutečně nastala, co lze za škodu považovat a zda mají rodiče na náhradu škody nárok. Předmětem útoku u žalob wrongful birth je ve znění českých národních norem právo rodičů plánovat soukromý a rodinný život, resp. právo podstoupit interrupci. Pokusíme – li se tento předmět vyjádřit ve více praktické rovině, je zde napadeno právo rodičů rozhodnout se na základě informací o zdravotním stavu plodu o dalším trvání těhotenství, tedy právo rodičů mít dítě určitých vlastností či potratit dítě defektních vlastností⁸.

1.2.1 NAROZENÍ POSTIŽENÉHO DÍTĚTE

V případě, že se narodí na základě chyby lékaře postižené dítě, žádají rodiče náhradu škody proto, že se dítě vůbec narodilo. Pokud by totiž žena o postižení dítěte v průběhu těhotenství věděla, podstoupila by dle svého tvrzení interrupci. Rodiče také mohou žádat náhradu škody za výdaje spojené s péčí o postižené dítě, tedy rozdíl mezi náklady, které by vynaložili za dítě zdravé, a náklady, které navíc vzniknou v důsledku postižení. Jsou tím míněny náklady za zdravotní péči, zdravotnické pomůcky. Náklady nad rámec obvyklé výchovy vznikají i tím, že rodiče potřebují osobu, která by o dítě pečovala či sami již nemohou pracovat. Zatímco první případ nároku na náhradu škody ve většině případů soudy neuznávají s argumentací, že narození dítěte nelze považovat za škodu, s druhým z případů se soudy zabývají a rodičům náhradu škody přiznávají.

V případě, že v určitém státě umožněno podstoupit umělé přerušování těhotenství, vzniká rodičům škoda v případě, že jim toto právo nějaký subjekt odejme. Tak je tomu ve výše popsáných případech, kdy lékař učiní chybu. Pokud by však soudy rodičům přiznaly náhradu škody za pouhé narození dítěte, došlo by k rozporu s všeobecným nazíráním na život a ústavně zakotvenou ochranu lidského života. Soudy nemohou uzavřít, že narození dítěte je škodou, protože toto tvrzení není možné podložit dostatečnou argumentací, která by tento závěr zdůvodňovala. Soudy však mohou, a majoritní společnost s tímto závěrem souhlasí, přiznat náhradu škody, která vznikla v souvislosti s postižením dítěte. Konkrétně rodiče žádají náklady spojené s péčí o postižené dítě a jeho zdravotnickou péči.

---

⁸ Visinger R. Teoretické otázky žalob wrongful life a pohled recentní zahraniční judikatury. Právník, 2006, č.10, s. 1128.

Taktéž by rodiče mohli žádat náhradu nemajetkové újmy podle § 13 a následujících občanského zákoníku. V Německu se jedná o tzv. Schockschaden, tedy náhrada za šok rodičů. Jedná se případy, kdy jsou rodiče po vyšetřeních ujistěni, že se jim narodí zdravé dítě, a dítě se ve skutečnosti následně narodí postižené⁹.

U žalob wrongful life je nutný předpoklad, že by rodiče podstoupili interrupci, kdyby o postižení věděli, nebo lze usuzovat na to, že by tak učinili. Tenhle předpoklad je důležité prokázat zejména u případů, kdy porušení povinnosti lékaře spočívalo v chybné prenatalní diagnostice nebo v chybném poučení (ne tedy u případů chybně provedené interrupce). Kdyby totiž rodiče i u vědomosti skutečného stavu plodu interrupci odmítli, nelišil by se materiální a zdravotní stav rodičů po porušení povinnosti lékařem od stavu bez porušení této povinnosti a materiální škoda, popř. škoda/újma na zdraví by nemohla být prokázána. Jiná je otázka imateriální újmy, která by i v takovém případě mohla být prokázána. Právo plánovat soukromý a rodinný život totiž v této situaci bylo zasaženo už pouhým ohrožením¹⁰.

Rodiče by dále v případě, že byly splněny dvě podmínky, a to, že se narodilo postižené dítě a lékař postižení nezjistil nebo o něm rodiče neinformoval, mohli žádat náhradu škody ve smyslu § 442 občanského zákoníku. Důvodem by byla skutečnost, že se narozením postiženého dítěte zmenšil jejich majetek. Dále by přicházela v úvahu náhrada škody na zdraví ve smyslu § 444 občanského zákoníku, především náklady spojené s léčením a ztráta na výdělku¹¹.

V souvislosti s případem vadně provedené interrupce Vrchní soud v Olomouci v rozsudku ze dne 15. 7. 2009, sp. zn. 1 Co 192/2008, vyslovil, že „při interrupci jde vždy o zásah do citlivých oblastí osobnosti ženy, vadně provedené umělé přerušování těhotenství bude zpravidla natolik závažným zásahem do osobnostních práv, že v úvahu přichází vedle morální satisfakce i reálná náhrada nemajetkové újmy“.

1.2.2 NAROZENÍ ZDRAVÉHO DÍTĚTE

Zcela odlišná situace nastává v případě, že se rodičům dítěte narodilo dítě zdravé – jedná se zejména o případy špatně provedené sterilizace či interrupce. Zde se názory jak odborné, tak laické veřejnosti, zcela liší. Dochází zde ke střetu dvou názorů. Podle prvního je narození dítěte pozitivní skutečností, ze které nevyplývá žádná škoda. Podle druhého

---

⁹ Doležal, T. Náhrada škody za nechtěné dítě?. Právní rozhledy. 2006, č. 21, str. 785

¹⁰ Šustek, P. Ochrana osobnosti v oblasti péče o zdraví. Disertační práce. Karlova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Jiří Švestka.

¹¹ Volková, J. Ochrana slabší strany prostřednictvím žalob „wrongful life“ a „wrongful birth“?. In COFOLA 2010: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2010, s. 790.

mohou pouze sami rodiče rozhodovat o tom, zda dítě chtějí či ne, a žádná skutečnost by jim v tom neměla zabránit. Vždy je také nutné zohlednit, že spor rodičů s lékařem či nemocnicí vnímá také zdravé dítě, což v praxi způsobuje morálně velmi závažné následky. Dítě je součástí sporu, ve kterém rodiče žalují zařízení za to, že se dítě vůbec narodilo. To může mít zcela zásadní vliv na jeho vývoj, psychiku a také vzájemné rodinné vztahy. Soud je proto ve velmi obtížné situaci, protože nemůže své rozhodování omezit na to, že lékař jednal chybně a způsobil škodu, ale musí zohlednit také to, že jeho rozsudek může ovlivnit zdravé dítě. Jako názorný příklad může sloužit rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 2. 2008, čj. 24 C 66/2001-97, ve kterém se žalobkyně domáhala náhrady škody v penězích z důvodu nemajetkové újmy. Žalobkyně namítala, že jí škoda vznikla tím, že lékař provedl nesprávně umělé přerušování těhotenství plodu dvojčat a ženě se přes provedený zákrok narodilo dítě. Je nutné zdůraznit, že dítě se narodilo zdravé a v době vydání rozhodnutí krajského soudu mělo již 8 let.

Zahraniční soudy nepřiznávají tedy škodu za pouhé narození dítěte, ale uznávají právo rodiče plánovat vlastní rodinný život, dále bolest a psychickou újmu, která matce vznikla. Z těchto důvodů škodu přiznávají i u narození zdravého dítěte.

1.3 ZAVINĚNÍ A PŘÍČINNÁ SOUVISLOST

Již v části týkající se porušení právní povinnosti bylo zmíněno, že i u žalob wrongful birth může mít formu nedbalosti a ve zcela extrémních případech i formu úmyslu. Soudy musí také prokázat kauzální nexus mezi protiprávním úkonem a škodou.

2. WRONGFUL LIFE

U žalob wrongful life je aktivně legitimované k podání žaloby dítě. To žaluje vlastní rodiče nebo lékaře či zdravotnická zařízení. Pokud žaluje rodiče, pak z důvodu, že tvrdí, že pouhé narození a život s postižením je pro něj takovým utrpením, že by bylo lepší, kdyby se vůbec nenarodilo. Soudy žaloby wrongful life až na výjimky odmítají¹². Tvrdí, že život jako takový nelze považovat za škodu¹³. Pokud by totiž náhradu škody přiznaly, musely by stanovit, zda je život s postižením horší než nežít vůbec. V případě, že dítě žaluje lékaře za to, že jej vůbec nechali narodit, soudy žaloby odmítají také s tím, že pokud by uznaly lékaře odpovědným za škodu, vyslovily by tím, že je lékař odpovědný za samotné postižení dítěte. Pokud lékař neporušil svou povinnost, nelze mluvit o jakékoli náhradě škody. Avšak i v případě, že by k pochybení došlo, bylo by velice těžké stanovit, co je škodou a jaká výše náhrady by postiženému dítěti měla náležet.

---

¹² např. McKay v Essex Area Health Authority (1982) QB 1166

¹³ např. rozhodnutí německého ústavního soudu ze dne 28. 5. 1993, sp. zn. BVerfGE 88, 203

3. STŘET ŽALOB WRONGFUL LIFE A BIRTH S MORÁLKOU A DOBRÝMI MRAVY

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96, vyslovil, že „Dobrymi mravy se rozumí souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních“. Ústavní soud v usnesení ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II.ÚS 249/97, uvedl právní názor, že „Dobré mravy“ jsou souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu. Takovéto hodnocení přísluší výhradně obecným soudům, není ani v možnostech ústavního soudu vnikat do oněch subtilních vztahů jednotlivců, pokud jejich jednání nesignalizuje porušení základních práv a svobod“.

Názory většinové společnosti na žaloby wrongful life a birth se zcela zásadně liší podle toho, zda se rodičům narodilo zdravé či postižené dítě. V případě narození postiženého dítěte si lidé uvědomují, že péče o něj může být velmi finančně nákladná, jeden z rodičů v mnoha případech přestane pracovat a pečuje o něj doma. Může dojít k přetrhání společenských vazeb rodičů vůči okolí. Společnost si uvědomuje, že narození postiženého dítěte nemusí být benefitem, ale - odhlédnuto od mnoho pozitivních vlivů – také celoživotní zátěží. V případě, že soudy přiznají rodičům náhradu škody sestávající se z lékařských nákladů a náhradu nákladů spojených s péčí o postiženým dítětem, nebývají názory odlišné. Většina lidí si uvědomuje, že finanční podpora se bude vztahovat i na dítě a zajistí mu lepší podmínky. Jiné nazírání na věc by samozřejmě měli křesťané, kteří s interrupcemi zásadně nesouhlasí.

Zcela odlišná situace však nastává v případě, že se přes pochybení lékaře narodí zdravé dítě. Společnost je při utváření názoru na tuto problematiku ovlivněna různými skutečnostmi. Především tím, že mnoho párů nemůže mít – ač chce – dítě, narození dítěte je všeobecně považováno za pozitivní skutečnost, dítě může pečovat ve stáří o své rodiče, atd. Zcela zásadně se promítá také to, že zdravé dítě chápe, jaký soudní spor jeho rodič vede a zjišťuje, že se rodiče soudí za to, že se vůbec narodilo. To může způsobit značné psychické problémy a ovlivnit nejen vztahy v rodině, ale život dítěte jako takový.

Rozdíl mezi tím, zda se dítě narodí zdravé či postižené, činí i některé soudy v zahraničí. Zcela jednoznačně lze odlišné nazírání pozorovat v zásadních rozhodnutích soudů ve Velké Británii, konkrétně ve věci Emeh

v Kensington & Chelsea and Westminster Area Health Authority¹⁴, v rozhodnutí McFarlane v Tayside¹⁵ a Thake v Maurice¹⁶. Zde soudy nejprve uváděly, že nepřísluší náhrada škody za narození zdravého, ale i postiženého dítěte. Následně došlo k posunu a soudy již nebyl tak kategorický u náhrady škody při narození postiženého dítěte a následně soud přiznal náhradu škody i v případě, že se narodilo dítě zdravé (ale nikoli z důvodu „prostého narození“ dítěte, ale na základě škod způsobených v souvislosti s narozením).

Ve společnosti - odhlédnuto od zdraví dítěte - tedy existují dva názory. První prosazuje, že narození dítěte je za každých okolností pozitivní skutečností a prosazují ničím neomezené právo dítěte na život. Druhá skupina zastává právo ženy na svobodnou volbu toho, zda dítě mít bude či nikoli.

Soudy jsou proto při rozhodování o náhradě škody v případě narození zdravého či postiženého dítěte ve velmi obtížné situaci, protože řeší výše popsany etický konflikt ve společnosti. Soudy ale v situaci, že existují zcela nejednotné názory u žalob wrongful life a wrongful birth, nemohou autoritativně stanovit, který z výše popsanych názorů vytváří „dobré mravy“ ve společnosti, která je zcela nejednotná. Jak uvedl Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 29. 2. 2008, čj. 24 C 66/2001-97: „*Tvorba "dobrých mravů" přináleží totiž z povahy věci výlučně společnosti samotné a nikoli soudu, který je návazně toliko oprávněn takto přijatá etická pravidla interpretovat v konkrétních případech jako morální pravidla společnosti již v rozhodující míře sdílená. Dokud nebude v těchto otázkách existovat společenská shoda, nelze o "dobrých mravech" v právním slova smyslu vůbec uvažovat a existující právo žalobkyně na náhradu vzniklé újmy odepírat. Za této situace by totiž bylo zamítnutí žaloby pro rozpor s dobrými mravy nikoli zohledněním rozdílných etických přístupů ve společnosti, ale naopak jejich totálním nezohledněním a svévolným autoritativním vyzdvižením toliko jednoho z těchto názorů (v daném případě pro-life) bez existence potřebné většinové společenské shody*“.

Z judikatury jednotlivých zahraničních soudů je zřejmé, že se názory na náhradu škody značně liší a lze také pozorovat značný názorový posun i v rámci jednotlivých zemí. Značně se projevuje také to, zda jednotlivé státy umožňují ženě podstoupit interrupci bez administrativních překážek, nebo je to možné pouze v případě, že ženě hrozí zdravotní újma. Taktéž jednotlivé státy rozdílně vnímají právo rodičů plánovat vlastní rodinný život. Tím, že z výše uvedeného textu vyplývá, že nelze jednoznačně stanovit, co je všeobecně v souladu s dobrými mravy a morálkou, nelze uzavřít, jakým

---

¹⁴ Emeh v Kensington & Chelsea and Westminster Area Health Authority (1985) QB 1012

¹⁵ McFarlane and Another v Tayside Health Board (2000) 3 AC 59

¹⁶ Thake v Maurice (1984) 2 All ER 514

způsobem by měly soudy rozhodovat. Do jednotlivých soudních rozhodnutí se u žalob wrongful life a birth totiž více než u jiných soudem přezkoumávaných věcí promítají mravní zásady a vnitřní pojetí dobrých mravů jednotlivých soudců.

Literature:

- Doležal, T. Náhrada škody za nechtěné dítě?. Právní rozhledy. 2006, č. 21, str. 785
- Šustek, P. Ochrana osobnosti v oblasti péče o zdraví. Disertační práce. Karlova univerzita. Vedoucí práce Jiří Švestka.
- Visinger, R. Teoretické otázky žalob wrongful life a pohled recentní zahraniční judikatury. Právník, 2006, č. 10, s. 1128.
- Cowdrey, M. L., Drew, M.: Basic law for the allied health professions, Second edition, Jones and Barlett Publishers, London, 1995, str. 77, ISBN 978-443-500

Contact – email

jana.kotulkova@seznam.cz